

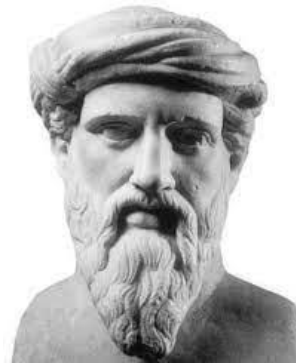
Марија Попоска
Охрид

ПИТАГОРА ОД САМОС

Питагора од Самос, роден меѓу 584 и 570 год. пне, а умрел меѓу 500 и 495 год. пне бил антички филозоф и математичар, основач на питагорејската школа. Со Питагора обично се поврзува Питагоровата теорема за односот на должината на хипотенузата c и должините на двете катети a, b во правоаголен триаголник:

$$a^2 + b^2 = c^2,$$

иако формулацијата на теоремата била позната повеќе века пред Питагора.

Питагорови автентични записи не се сочувани, а скоро ништо со сигурност не се знае за неговиот живот. Најраните извори за животот на Питагора се кратки, двосмислени и често пати сатирични записи. Тој е роден на Самос и е син на Мнесарх, мајстор за обработка на драгоцен камен. Најверојатно по наредба на Попикрат, тиранот на Самос, патувал во Египет за да се запознае со установите на египетските свештеници. Заради несогласувањето со Попикрат, се преселил во Кротон во јужна Италија, каде откако Јонија паднала под персиска власт се создале нови центри на грчката култура и моќ.

Питагора во Кротон формирал морално-религиозно братство (братството Питагорејци), чија задача била моралното воспитување на членовите. Како некој калуѓерски или витешки ред, тоа имало свои правила и негувало строг начин на живеење. Имено, членовите се придржувале на строги правила за исхрана.

Политичкото мислење на Питагорејците било конзервативно-аристократско, па затоа во V век пне демократите повеќе пати ги прогонувале, им ги палеле куќите и со растурање на собиралиштата им го уништувале сојузот. Овие партиски борби го приморале стариот Питагора во 509 год. пне да се пресели во Метапониј, каде со голема слава и длабоко почитување и умрел.

На Питагора од Самос му се припишува дека прв го употребил името филозофија за барањето на вистината и знаењето, а себе си се нарекол филозоф. Според сознанијата тој самиот ништо не напишал, туку неговите ученици го пренесле неговото знаење по смртта на Питагора. Самиот Питагора се занимавал со музика и математика. Учењето кое се поврзува со Питагора и неговата школа го развиле неговите ученици. Меѓу неговите ученици имало и многу жени. Дури и Теона Кротонска, сопругата на Питагора, била негова ученичка.

Како што рековме, во математиката за неговото име се поврзува Питагоровата теорема. Понатаму, тој сметал дека универзумот како целина може да се објасни со математички постапки. Ова мислење ги одделува Питагорејците од научниците од Милет, кои смислата на универзумот ја барале во оганот, водата или бесконечноста. Може да се каже дека филозофијата на Питагорејците имала огромно влијание на Платон и Галилеј.

Чест пати Питагорејците согледувањата за математичките односи ги давале врз основа на мистични претпоставки, а не врз основа на логиката. Подоцна Питагорејците од броевите формирале таканаречени „градежни блокови“ од кои е формирана вселената. Нивна заслуга е развојот на космологијата во која Земјата, Сонцето и Месечината се со сферен облик.

Придвижувањето на кобилицата на музичкиот инструмент монохорд му се припишува на Питагора, со што се открило дека висината на тонот зависи од должината на жицата, т.е. дека музичките интервали зависат од определени математички пропорции. Всушност, вистинската причина за тонот се треперењата на жицата и воздушните бранови, квалитетот на тонот зависи од бројни соодноси во треперењата, но во време кога меѓу материјата и својствата не се правела суштинска разлика, лесно се стекнало уверувањето дека ако ги има во тонот, тогаш математичките односи и закони се основа на целиот универзум,